לפי ערכו בבורסה או לפי המחיר לצרכן בחנויות

ביארנו לעיל שחישוב דמי הכתובה לפי משקל הכסף תלוי בערך הכסף המשתנה מיום ליום בשוק הבורסה הבינלאומי.

וישנה בזה מחלוקת, כי לדעת חלק מהפוסקים אכן יש לחשב אך ורק ע"פ הערך של הכסף גרידא, היינו ערכו בבורסה, ולדעת פוסקים אחרים יש לחשב ע"פ ערך הכסף שניתן לציבור הרחב להשיג בפועל בחנויות, היינו המחיר לצרכן, ולא על שוויו בבורסה בלבד, שהוא אינו אלא הסכם בין הסוחרים הגדולים, ואין זה המחיר הניתן לכל אדם להישג יד. ראה לקמן באריכות.

וערך זה מתקבל על ידי חישוב של ערך הכסף בבורסה בתוספת דמי יבוא מחו"ל שהוא בין 8% ל–12% (הכולל מס יבוא מחו"ל, דמי הובלה מחו"ל, ביטוח ודמי תיווך מהחברות המיבאות), שער ההמרה מדולר לשקל שמשתנה כל הזמן (כי המחירים בבורסה נקבעים בדולר), מס ערך מוסף שהוא מס חובה (מע"מ, באר"י 17% ב–2021), ובתוספת אחוזי הרווחים המקובלים לרוב הסוחרים המוכרים את הכסף בכמויות קטנות לצרכנים, וזה נע בין 10% ל–20%. [עיין בספר משפט הכתובה פ"כ הי"ד ביאור החישובים באריכות].

וטעם שיטה זו הוא משום שכך היא פשטות ההתחייבות בשטר הכתובה, שיתן לה מאתיים דינרי כסף טהור או השוה ערך למשקלם, וא"כ כאשר הוא נותן לה שווים במטבע המדינה, צריך שסכום זה יהיה שוה למאתיים דינרי כסף טהור, ואם לא תהיה אפשרות לקנות עם סכום זה מאתיים דינרי כסף או משקלם בכסף טהור, אין זה שוה ערך של אותם מתאיים דינרי זהב. והרי אי אפשר לקנות בפועל כזה משקל של כסף טהור בבורסה או אצל הסוחרים הגדולים מאוד שמוכרים יותר בזול, כי אין הם מוכרים אלא בכמויות גדולות מאוד. ולכן האפשרות היחידה שיוכל לקנות משקל זה של כסף טהור הוא בחנויות הפרטיות, וא"כ בהכרח שישלם מחיר הרבה יותר גבוה, וכמפורט לעיל, שערך זה כמעט כפול מערכו בבורסה. ואף אם יקנה אצל סוחרים גדולים במדינתו, הרי בהכרח ישלם גם כן על חלק מהתוספות הנ"ל.

ובשיטה זו אחזו **הסמ"ע** (חו"מ סי' תכ ס"ק ס), **האורים ותומים** (בחו"מ סימן פח ביאורים אות ב'), **וחידושי הרי"ם** (סעיף ג אות ו), **החתם סופר** (ח"ב יו"ד סימן רפט) **ובשו"ת אגרות משה** (יו"ד ח"א סי' קצ).

וכשיטה זו נוקטים כמה בתי דין וכמה פוסקים בזמנינו, וכן הובא בשם **הרה"ג הגרז"ן גולדברג**[1] ע"ה שהורה להוסיף את כל התוספות הנ"ל, וכן הביא בספר **משפט הכתובה** (ח"ג עמ' עו) שכן מורים כמה פוסקים בזמנינו.

לאידך, ישנם פוסקים הסוברים שלא התחייב אלא על ערכו האמיתי של כסף טהור, והיינו שאינו מתחייב לשלם במטבע של כסף אלא **בשוה ערכו**. ועוד, דכך היתה ההתחייבות בזמן התורה לכל המצוות שבכסף, כגון פדיון הבן ומחצית השקל, שהתורה חייבה על כסף טהור ללא הטבעה וללא מתכת נופסת המעורבת בתוך הכסף, ולכן אין צורך לשלם עבור זה.

ולפי זה מספיק לשער לפי ערכו בבורסה בלבד, כיון שגלוי וידוע שאין הדרך היום לקנות ולמכור עם כסף טהור, אלא הכל מתנהל עם מטבעות הדמינות, ולכן לא התחייב אלא שוה הערך של הכסף טהור במטבע המדינה, ואין בדעתו להתחייב בכל העמלות והתוספות רווחים של הסוחרים.

וכך פסקו **הדברי חמודות** (בכורות פ"ח אות כ"ב), **הנחלת שבעה** (סי' יב), **הגר"א** (יו"ד סי' שה סק"ד),

[1] כן הביא בספרו ידידי הרה"ג הרב יעקב חביב שיחי', ספר חם השמש על הלכות חופה וקידושין עמ' רמא, שכן אמר לו הגרז"ן ע"ה.

והחזו"א (חו"מ סי' טז אותיות א', ט', י'). והם פסקו כך גם בחיובים דאו' כגון פדיון הבן וכדומה.

וכן נראה להכריע למעשה לענ"ד, לשער לפי הערך בבורסה בלבד, וללא כל התוספות הנ"ל. ובפרט שבנדו"ד הכרעת ההלכה היא שכתובה היא דרבנן, ולכן יש להקל בזה.

ועוד יש לומר, שכפי שביארנו לעיל הרי ידו של בעל השטר על התחתונה, ושל המתחייב על העליונה, וא"כ יכול המתחייב לטעון דקים ליה כאותם הפוסקים הסוברים שאינו מתחייב אלא ערכו האמיתי של הכסף בלי התוספות.